

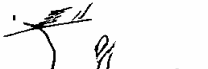

تائیدیه اعضای هیات داوران حاضر در جلسه دفاع از رساله دکتری

اعضای هیات داوران نسخه نهایی رساله خانم فرشته پورمحسنی کلوری تحت عنوان "طراحی برنامه توانمندسازی زوجین بر مبنای الگوی رضایتمندی زناشویی و مقایسه آن با برنامه توانمندسازی اثربخ" را از نظر فرم و محتوا بررسی نموده و پذیرش آن را برای تکمیل درجه دکتری پیشنهاد می کنند.

اعضای هیات داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضاء
استاد راهنمای اول	دکتر عباسعلی اللهیاری	استادیار	
استاد راهنمای دوم	دکتر علی فتحی آشتیانی	استاد	
استاد مشاور	دکتر پرویز آزادفلاح	دانشیار	
استاد مشاور	دکتر فضل احمدی	دانشیار	
استاد ناظر	دکتر علیرضا مرادی	استاد	
استاد ناظر	دکتر رسول روشن	دانشیار	
استاد ناظر	دکتر رضا پورحسین	دانشیار	
نماینده تحصیلات تکمیلی	دکتر سیدکاظم رسولزاده طباطبایی	استادیار	

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را چاپ کند:

«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد/ رساله دکتری نگارنده در رشته روان شناسی است که در سال ۱۳۸۹ در دانشکده علوم انسانی، دکتر فنی، مشاوره دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی سرکار خانم/جناب آقای دکتر عباسعلی الهیاری، مشاوره سرکار خانم/جناب آقای دکتر زارنجی و مشاوره سرکار خانم/جناب آقای دکتر از آن دفاع شده است.»

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأديه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تامین نماید.

ماده ۶: اینجانب فرشته پورسی ملکی دانشجوی رشته روان شناسی مقطع دکتری تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی: فرشته پورسی ملکی

تاریخ و امضا:
۸۹/۸/۲۰

آیین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهشهای علمی دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهشهای علمی که تحت عناوین پایان‌نامه، رساله و طرحهای تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان‌نامه/ رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجو مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان‌نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

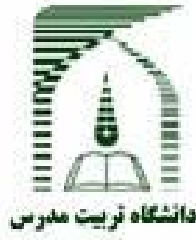
ماده ۳- انتشار کتاب، نرم افزار و یا آثار ویژه (اثری هنری مانند فیلم، عکس، نقاشی و نمایشنامه) حاصل از نتایج پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آئین نامه های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ در شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

«اینجانب فرشته پورحسینی مگرمی دانشجوی رشته در این رشته و رودی سال تحصیلی ۱۳۸۴ مقطع دانشکده متعهد می شوم کلیه نکات مندرج در آئین نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش های علمی دانشگاه تربیت مدرس را در انتشار یافته های علمی مستخرج از پایان نامه / رساله تحصیلی خود رعایت نمایم. در صورت تخلف از مفاد آئین نامه فوق الاشعار به دانشگاه وکالت و نمایندگی می دهم که از طرف اینجانب نسبت به لغو امتیاز اختراع بنام بنده و یا هر گونه امتیاز دیگر و تغییر آن به نام دانشگاه اقدام نماید. ضمناً نسبت به جبران فوری ضرر و زیان حاصله بر اساس برآورد دانشگاه اقدام خواهم نمود و بدینوسیله حق هر گونه اعتراض را از خود سلب نمودم»

امضا:
تاریخ: ۱۳۸۴/۰۸/۰۵

دانشکده علوم انسانی

رساله دوره دکتری روانشناسی

طراحی برنامه توانمندسازی زوجین برمبنای الگوی رضایتمندی زناشویی و مقایسه
آن با برنامه توانمندسازی انریچ

فرشته پورمحسنی کلوری

اساتید راهنما:

دکتر عباسعلی اللهیاری

دکتر علی فتحی آشتیانی

اساتید مشاور:

دکتر پرویز آزادفلاح

دکتر فضل‌ا.. احمدی

آذر ۱۳۸۹

تقدیم به:

روح پدر بزرگوارم که تا آخرین لحظه حمایتش را از من دریغ نکرد.

مادرم که با نگاه‌های مهربانش تحمل این مسیر پرچالش را بر من هموار نمود.

همراه و همسفر زندگیم، بخاطر تحمل صبورانه‌اش

و دخترم

ساغر

تشکر و قدردانی

از اساتید بزرگوار جناب آقای دکتر عباسعلی اللهیاری و جناب آقای دکتر علی فتحی آشتیانی که همواره از راهگشایی‌ها و رهنمودهای ارزشمندشان بهره‌مند بوده‌ام، و از راهنمایی‌های بی‌دریغ اساتید ارجمند جناب آقای دکتر پرویز آزادفلاح و جناب آقای دکتر فضل‌احمدی سپاسگزارم. از جناب آقای دکتر سید کاظم رسول‌زاده طباطبایی، آقای دکتر علیرضا مرادی، آقای دکتر رسول روشن و آقای دکتر رضا پورحسین که داوری این رساله را پذیرفتند، قدردانی می‌نمایم.

برخود لازم می‌دانم که از کارشناسان محترم پژوهش سازمان آموزش و پرورش استان اردبیل جناب آقای بیگدلی و جناب آقای بیرامی؛ مسئولین محترم سازمان ملی جوانان استان اردبیل، امور بانوان استانداری اردبیل که در اجرای این تحقیق، همکاری و مشارکت داشتند، صمیمانه قدردانی نمایم.

همچنین از زحمات خانم مهندس بهناز سعیدی به دلیل حمایت‌های صمیمانه‌اش تشکر می‌نمایم.

چکیده

عوامل پیش‌بینی‌کننده موفقیت یا شکست در ازدواج و زندگی زناشویی، همواره، مورد توجه پژوهشگران حوزه خانواده بوده است. در پژوهش حاضر، از یکسو عوامل موثر بر رضایتمندی زناشویی از دیدگاه زوجین بررسی شد و براساس عوامل موثر بر تجربه رضایتمندی زناشویی زوجین، برنامه "توانمندسازی مهارت‌های ارتباطی" جهت توانمندسازی زوجین طراحی گردید و از سوی دیگر اثربخشی برنامه توانمندسازی مهارت‌های ارتباطی و برنامه توانمندسازی انریج بر رضایتمندی زناشویی زوجین مورد بررسی قرار گرفت.

بخش اول مطالعه، به روش کیفی و با رویکرد نظریه زمینه‌ای انجام شد. جهت جمع‌آوری اطلاعات از مصاحبه ساخت‌نیافته استفاده شد. مطالعه با نمونه‌گیری هدفمند شروع و تا اشباع داده‌ها ادامه یافت و طی آن ۳۴ نفر متاهل ساکن استان اردبیل مورد مصاحبه قرار گرفتند. مصاحبه‌ها ضبط و سپس بلافاصله به نگارش درآمدند و همزمان پس از هر مصاحبه، تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش استرابت و کارپنتر در دو مرحله مفهوم‌سازی با سه گام کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی، و توسعه مفهوم با سه گام نمونه‌گیری کاهشی، نمونه‌گیری گزینشی از متون و منابع و نمونه‌گیری گزینشی از داده‌ها، انجام گرفت.

با توجه به نتایج به‌دست آمده از مطالعه نظریه زمینه‌ای، در مرحله مفهوم‌سازی و در گام کدگذاری باز، ۶۰۰ کد اولیه به‌دست آمد که در مرحله کدگذاری محوری، کدهای اولیه، براساس شباهت‌ها و تفاوت‌ها در ۲۰ طبقه قرار گرفتند و در کدگذاری انتخابی، طبقات حاصل از کدگذاری محوری در ۴ طبقه اصلی قرار گرفتند که عبارتند از: ۱- ویژگی‌های فردی هر یک از زوجین، ۲- تعاملات زوجین، ۳- رویدادهای تنیدگی‌زا و ۴- بافت فرهنگی و اجتماعی که زوجین در آن زندگی می‌کنند؛ در ادامه فرآیند تجزیه و تحلیل یافته‌ها، هشت متغیر حاصل شد که عبارتند از: ویژگی‌های فردی آسیب‌زننده، فقدان مهارت‌های ارتباطی سازگاران، عدم تجربه جنسی رضایتبخش، تعارض نقش، عدم رعایت حقوق مالی زنان، اعتیاد به مواد مخدر، تعصبات فرهنگی و عدم اعتماد میان زوجین و مشکلات اقتصادی. این عوامل به عنوان مشکلات روانی-اجتماعی اساسی بودند که مانع از تجربه رضایتمندی زناشویی در شرکت‌کنندگان در تحقیق بودند. در میان این هشت متغیر، فقدان مهارت‌های ارتباطی سازگاران به عنوان متغیر اصلی انتخاب شد و برنامه توانمندسازی مهارت‌های ارتباطی مبتنی بر این عوامل طراحی گردید.

در مرحله دوم پژوهش، ابتدا ۳۶ زوج پرسشنامه سلامت عمومی و پرسشنامه رضایتمندی زناشویی را تکمیل نمودند و به‌گونه تصادفی در دو گروه آزمایش و یک گروه کنترل جایگزین شدند. برنامه توانمندسازی ازدواج انریج طی ۶ جلسه، و برنامه توانمندسازی مهارت‌های ارتباطی طی ۹ جلسه به هر یک از گروه‌های آزمایشی، آموزش داده شد. پس از پایان آموزش برنامه‌های توانمندسازی، زوجین دوباره پرسشنامه رضایتمندی زناشویی را تکمیل نمودند. داده‌ها با استفاده از آزمون تحلیل واریانس یک‌راهه و آزمون t گروه‌های مستقل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. با توجه به یافته‌ها، رضایتمندی زناشویی در هر دو گروه آزمایشی، به‌طور معناداری افزایش یافته بود؛ اما مقایسه میزان اثربخشی دو برنامه توانمندسازی، بر رضایتمندی زناشویی زوجین تفاوت معناداری نشان نداد.

در مجموع یافته‌های پژوهش حاضر حاکی از آن است که آموزش برنامه‌های توانمندسازی، از بروز ناسازگاری‌های زناشویی و طلاق جلوگیری کرده و موجب بهبود کیفیت زندگی زناشویی همسران می‌گردد.

واژگان کلیدی: پژوهش کیفی، نظریه زمینه‌ای، برنامه توانمندسازی انریج، برنامه توانمندسازی مهارت‌های

ارتباطی، رضایتمندی زناشویی و زوجین

فصل اول: مقدمه و بیان مساله

۲۰	۱-۱- مقدمه
۶	۲-۱- بیان مساله
۱۷	۳-۱- ضرورت و اهمیت پژوهش
۱۹	۴-۱- اهداف پژوهش
۲۰	۵-۱- فرضیه های پژوهش
۲۰	۶-۱- تعاریف نظری و عملیاتی متغیرهای پژوهش

فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۲۴	گستره اول
۲۴	۱-۱- دیدگاه های نظری درباره ازدواج و رضایتمندی زناشویی
۲۵	الف) نظریه تبادلات اجتماعی
۲۷	ب) نظریه رفتاری
۲۹	ج- نظریه دلبستگی
۳۱	د) نظریه بحران
۳۴	۲-۱- پژوهش های انجام شده در حوزه رضایتمندی و نارضایتی زناشویی
۳۴	۲-۱-۱- ویژگی های آسیب زنده فردی
۴۶	۲-۱-۲- فقدان مهارت های ارتباطی سازگارانه
۵۲	۲-۱-۳- فقدان تجربه جنسی رضایتبخش
۵۶	۲-۱-۴- مشکلات اقتصادی
۵۹	۲-۱-۵- تعارض نقش
۶۳	۲-۱-۶- اعتیاد
۶۴	۲-۱-۷- عدم رعایت حقوق مالی زنان

- ۶۷..... ۲-۱-۸- تعصبات و باورهای فرهنگی و عدم اعتماد میان زوجین
- ۶۹..... گستره دوم
- ۶۹..... ۲-۱- برنامه های توانمندسازی ازدواج
- ۷۰..... ۲-۱-۱- تاریخچه برنامه های توانمندسازی ازدواج
- ۷۲..... ۲-۱-۲- معرفی برخی از برنامه های توانمندسازی ازدواج
- ۷۲..... الف- انجمن توانمندسازی ازدواج برای زوجین (ACME)
- ۷۳..... ب- توانمندسازی ارتباط (RE)
- ۷۴..... ج- کارگاه رشد کردن با همدیگر: برنامه PREPARE/ ENRICH
- ۷۶..... د- آموزش توانمندسازی ازدواج (TIME)
- ۷۸..... ن- برنامه پیشگیری و توانمندسازی رابطه (PREP)
- ۷۹..... و- برنامه ارتباط زوجین (CC)
- ۷۹..... ۲-۲- پژوهش های انجام شده در زمینه برنامه های توانمندسازی ازدواج

فصل سوم: روش پژوهش

- ۸۵..... ۳-۱- طرح تحقیق
- ۸۶..... ۳-۲- جامعه آماری، مشارکت کنندگان در تحقیق و روش نمونه گیری
- ۸۷..... ۳-۳- ابزار پژوهش
- ۸۸..... ۳-۳-۱- پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک
- ۸۸..... ۳-۳-۲- مقیاس سازگاری زن و شوهر (DAS)
- ۸۹..... ۳-۳-۳- پرسشنامه رضایتمندی زناشویی (ENRICH)
- ۹۱..... ۳-۳-۴- پرسشنامه سلامت عمومی (GHQ)
- ۹۳..... ۳-۳-۵- برنامه توانمندسازی زناشویی انریچ
- ۹۴..... ۳-۳-۶- برنامه توانمندسازی مهارت های ارتباطی
- ۹۶..... ۳-۴- روند اجرای پژوهش
- ۹۸..... ۳-۵- روش تجزیه و تحلیل داده ها
- ۱۰۰..... ۳-۶- روایی و اعتبار داده ها

- ۱۳۹-۳-۳-۱-۴- اعتیاد به مواد مخدر ۱۳۹
- ۱۳۹-۴-۱-۴- بافت فرهنگی و اجتماعی ۱۳۹
- ۱۴۱-۱-۴-۱-۴- شروط زوجین به هنگام ازدواج ۱۴۱
- ۱۴۲-۲-۴-۱-۴- عقاید و باورهای مذهبی ۱۴۲
- ۱۴۳-۳-۴-۱-۴- آداب و رسوم فرهنگی ۱۴۳
- ۱۴۳-۴-۴-۱-۴- مراجعه به روانشناس یا مشاور جهت رفع مشکلات زناشویی ۱۴۳
- ۱۴۴-۵-۴-۱-۴- مسائل مالی بین زوجین ۱۴۴
- ۱۴۶-۶-۴-۱-۴- باورهای فرهنگی و عدم اعتماد میان زوجین ۱۴۶
- ۱۵۲-۲-۲- توسعه و تکامل مفهوم ۱۵۲
- ۱۵۲-۱-۲-۴- نمونه گیری کاهشی داده ها ۱۵۲
- ۱۶۱-۲-۲-۴- نمونه گیری گزینشی داده ها ۱۶۱
- ۱۶۱-۱-۲-۲-۴- ویژگی های فردی آسیب زننده ۱۶۱
- ۱۷۰-۲-۲-۲-۴- فقدان مهارت های ارتباطی سازگاران ۱۷۰
- ۱۷۹-۳-۲-۲-۴- فقدان تجربه جنسی رضایتبخش ۱۷۹
- ۱۸۳-۴-۲-۲-۴- مشکلات اقتصادی ۱۸۳
- ۱۸۵-۵-۲-۲-۴- اعتیاد به مواد مخدر ۱۸۵
- ۱۸۵-۶-۲-۲-۴- تعارض نقش ۱۸۵
- ۱۸۷-۷-۲-۲-۴- عدم رعایت حقوق مالی زنان ۱۸۷
- ۱۹۱-۸-۲-۲-۴- باورهای فرهنگی نادرست و عدم اعتماد میان زوجین ۱۹۱
- ۱۹۷-۳-۳- نظریه اصلی ۱۹۷
- ۱-۴- ارائه یافته های مربوط به بخش دوم پژوهش (بررسی اثربخشی برنامه های توانمندسازی بر رضایتمندی زناشویی زوجین) ۲۰۴
- ۲۰۴-۱-۱-۴- اطلاعات توصیفی گروه نمونه ۲۰۴
- ۲۰۸-۲-۱-۴- تحلیل های آماری مربوط به فرضیه های پژوهش ۲۰۸

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری و طراحی و ارزشیابی مدل

- ۲۱۳-۱-۵- طراحی الگو ۲۱۳
- ۲۱۷-۱-۱-۵- فرآیند ارتباط در مدل ارتباطی دیوید برلو ۲۱۷

- ۱- منبع - رمزگذار ۲۱۷
- الف- مهارت های ارتباطی ۲۱۷
- ب- نگرش ها ۲۱۸
- ج- سطح دانش ۲۱۸
- د- موقعیت منبع در یک سیستم اجتماعی- فرهنگی ۲۱۹
- ۲- گیرنده-رمزخوان ۲۱۹
- ۳- پیام ۲۲۰
- ۴- کانال ۲۲۱
- ۱-۲-۵- مدل توانمندسازی مهارت های ارتباطی زوجین ۲۲۲
- ۱-۲-۱-۵- ساختار و مراحل اصلی مدل توانمندسازی مهارت های ارتباطی زوجین ۲۲۳
- ۲-۵-۲- بحث و نتیجه گیری ۲۲۷
- ۱-۲-۵- بحث ۲۲۷
- ۱-۲-۵- بحث در چارچوب فرضیه های اول و دوم پژوهش ۲۲۷
- ۲-۱-۲-۵- بحث در چارچوب فرضیه سوم پژوهش ۲۳۴
- ۲-۲-۵- نتیجه گیری ۲۳۴
- ۳-۵- محدودیت های پژوهش ۲۳۶
- ۴-۵- پیشنهادهای پژوهش ۲۳۶
- الف) پیشنهادهای پژوهشی ۲۳۷
- ب) پیشنهادهای کاربردی ۲۳۷

فهرست منابع

- الف- منابع فارسی ۲۳۸
- ب- منابع انگلیسی ۲۴۱

پیوست ها

- الف- برنامه توانمندسازی زناشویی انریچ ۲۶۴
- ب: برنامه توانمندسازی مهارت های ارتباطی زوجین ۲۸۴

- ج- کدگذاری سطح اول یا کدگذاری باز مصاحبه ها ۳۰۲
- د- کدگذاری سطح دوم ۳۲۳
- و- کدگذاری سطح سوم ۳۴۲
- ن. محورهای مصاحبه با شرکت کنندگان ۳۴۳

چکیده انگلیسی ۳۴۴

فهرست جدول‌ها

صفحه	عنوان
۹۳	جدول ۱-۳: عناوین جلسات و اهداف برنامه توانمندسازی زناشویی انریچ.....
۹۵	جدول ۲-۳: عناوین جلسات و اهداف برنامه توانمندسازی زناشویی مهارت‌های ارتباطی.....
۱۰۴	جدول ۱-۴: شاخص‌های توصیفی شرکت‌کنندگان در تحقیق.....
۲۰۴	جدول ۲-۴: شاخص‌های توصیفی گروه نمونه.....
۲۰۶	جدول ۳-۴: شاخص‌های توصیفی گروه نمونه.....
۲۰۷	جدول ۴-۴: شاخص‌های توصیفی مربوط به سلامت روانی گروه‌ها.....
۲۰۸	جدول ۵-۴: شاخص‌های توصیفی مربوط به رضایتمندی زناشویی زوجین در گروه‌ها.....
۲۰۹	جدول ۶-۴: نتایج آزمون تحلیل واریانس یکراهه برای مقایسه تفاوت میانگین رضایتمندی زناشویی زوجین در گروه‌ها.....
۲۱۰	جدول ۷-۴: آزمون t گروه‌های مستقل برای مقایسه رضایتمندی زناشویی زوجین.....
۲۱۱	جدول ۸-۴: آزمون t گروه‌های مستقل برای مقایسه رضایتمندی زناشویی زوجین.....

فهرست تصویرها

صفحه	عنوان
۱۰۸	نمودار ۴-۱: ویژگی‌های فردی هر یک از زوجین، طبقه‌ها و مفاهیم مرتبط با آن.....
۱۱۸	نمودار ۴-۲: تعاملات زوجین، طبقه‌ها، طبقات فرعی و مفاهیم مرتبط با آن.....
۱۳۴	نمودار ۴-۳: رویدادهای تنیدگی‌زا، طبقه‌ها، طبقات فرعی و مفاهیم مرتبط با آن.....
۱۴۰	نمودار ۴-۴: بافت فرهنگی و اجتماعی و طبقات آن.....
۲۰۳	تصویر ۴-۵: نظریه زمینه‌ای فقدان مهارت‌های ارتباطی سازگارانہ.....
۲۲۱	تصویر ۵-۱: مدل ارتباطی دیوید برلو.....

فصل اول

مقدمه و بیان مساله

۱-۱- مقدمه

انسان‌ها موجوداتی اجتماعی هستند و به عقیده روانشناسان سلامت، تعاملات اجتماعی افراد در سلامت و بهزیستی روانی آنها دخیل است. تحقیقات اخیر در روانشناسی نشان می‌دهد که روابط اجتماعی با افراد مهم در زندگی، می‌تواند سبب تقویت سلامتی فرد گردد (مارکی^۱ و همکاران، ۲۰۰۵). در میان گستره روابط اجتماعی، برخی پیوندهای اجتماعی از اهمیت بیشتری برخوردارند. یکی از مهمترین و اصلی‌ترین رابطه اجتماعی آدمی، ازدواج می‌باشد. ازدواج یکی از شیوه‌های اصلی و جهانی سازماندهی زندگی اجتماعی و فردی در همه فرهنگ‌ها است. ازدواج پیمانی قانونی و منحصر بفرد بین دو انسان بوده و یک ازدواج موفق به زندگی فرد معنا و هویت می‌بخشد (الدوس^۲، ۱۹۹۶). درحقیقت ازدواج یک مبادله اجتماعی است که تداوم حیات اجتماعی را بر مبنای اصل "دگردوستی" تضمین می‌کند. می‌توان گفت ازدواج دارای منشا زیستی و جسمی است که بر آن حیات فرهنگی نیز افزوده می‌شود تا ساخت‌های خویشاوندی، موجبات دگرگونی حیات طبیعی را فراهم آورد. این فرآیند، ناشی از این واقعیت است که انسان، هم موجودی برخوردار از نیازهای طبیعی و هم موجودی اجتماعی است. بدین لحاظ ازدواج نیز دارای ابعاد زیستی، اقتصادی، عاطفی-روانی و اجتماعی است. بنابراین همزیستی زن و شوهر درون خانواده، آنان را در گردونه‌ای از تعامل‌های مختلف قرار می‌دهد که بی‌هیچ شبهه‌ای قابل مقایسه با هیچ یک از الگوهای روابط انسانی دیگر نیست (موسوی، ۱۳۸۶).

یکی از جوانب بسیار مهم یک نظام زناشویی، رضایتی است که همسران در ازدواج تجربه می‌کنند (تانی گوچی^۳ و همکاران، ۲۰۰۶). کیفیت زندگی زناشویی بر سلامت روانی و جسمانی زوجین

1- Markey, C. N.

2- Aldous, J.

3 - Taniguchi, S. T.

تاثیر مثبتی دارد (ژانگ^۱ و هیوارد^۲، ۲۰۰۶). نتایج مطالعات متعدد نشان می‌دهد که افراد متاهل در مقایسه با افراد مجرد از خرسندی، سلامت جسمانی و روانی بیشتری برخوردارند (هاوکینز^۳ و بوث^۴، ۲۰۰۵؛ ناک^۵، ۲۰۰۵؛ هلمز^۶ و بوهلر^۷، ۲۰۰۷؛ ویلیامز^۸، ساسلر^۹ و نیکلسون^{۱۰}، ۲۰۰۸). افراد متاهل از حمایت اجتماعی بیشتری برخوردار بوده و کمتر با مشکلات اقتصادی مواجه خواهند شد (ویت^{۱۱} و گالاگر^{۱۲}، ۲۰۰۰). یک ازدواج موفق شبکه اجتماعی گسترده‌ای از دوستان و خویشاوندان را فراهم می‌کند که در هنگام تنیدگی‌ها و مشکلات زندگی، فرد را یاری می‌کنند (کیکالت- گلاسر^{۱۳} و نیوتن^{۱۴}، ۲۰۰۱).

اگرچه ازدواج و زندگی زناشویی موفق، مزایای زیادی را برای زوجین به‌دنبال دارد، اما حفظ و تداوم آن، برای بسیاری از زوجین در فرهنگ‌ها و جوامع مختلف، کاری بس دشوار است (وایت‌من^{۱۵}، مک‌هال^{۱۶} و کراتر^{۱۷}، ۲۰۰۷؛ بیکر^{۱۸} و همکاران، ۲۰۰۹). آمار طلاق^{۱۹} که معتبرترین شاخص آشفتگی زناشویی^{۲۰} است، نشانگر آن است که رضایت زناشویی^{۲۱} به آسانی قابل دستیابی نیست (هال^{۲۲}، ۲۰۰۶؛ رزن‌گراندن^{۲۳} میرز^{۲۴} و هاتی^{۲۵}، ۲۰۰۴)؛ آمارها حاکی از آن است که در ایالات متحده آمریکا تقریباً

-
- 1 - Zhang, Z.
 - 2- Hayward, M.
 - 3 - Hawkins, D.
 - 4 - Booth, A.
 - 5 - Nock, S.L.
 - 6- Helms, H.
 - 7 - Buehler, C.
 - 8 - Williams, K.
 - 9 - Sassler, S.
 - 10 - Nicholson, L
 - 11- Waite, L.J.
 - 12 -Gallagher, M.
 - 13- Kiecolt- Glaser, JK.
 - 14 - Newton, TL.
 - 15 - Whiteman, S.D.
 - 16- McHale, S. M.
 - 17 - Crouter, A. C.
 - 18 - Baker, E.H.
 - 19 - Divorce
 - 20- Marital conflict
 - 21 - Marital satisfaction
 - 22- Hall, S. S.
 - 23 - Rosen- Grandon, J. R
 - 24 - Myers, J. E.
 - 25- Hattie, J. A.

یک دوم تا دو سوم ازدواج‌ها به طلاق منجر می‌شوند (هال، ۲۰۰۶). همچنین بررسی آمار ازدواج و طلاق در ایران نشان می‌دهد که آمار طلاق از ۹/۴٪ در سال ۱۳۸۰ به ۱۴٪ در سال ۸۸ رسیده است. بررسی اعداد و ارقام نشان می‌دهد که آمار طلاق در سال ۱۳۸۱، ۱۰/۳ درصد، سال ۱۳۸۲، ۱۰/۶ درصد، سال ۱۳۸۳، ۱۰/۵ درصد، سال ۱۳۸۴، ۱۰/۷ درصد، سال ۱۳۸۵، ۱۲/۱ درصد، در سال ۱۳۸۶، به ۱۱/۲، در سال ۸۷ به ۱۳ درصد و در ۱۱ ماهه اول سال ۸۸ به ۱۴ درصد رسیده است. این آمارها رشد تدریجی طلاق در کشور را نشان می‌دهد (مرکز ثبت احوال کشور، ۱۳۸۹).

از سوی دیگر صرفنظر از همه ازدواج‌هایی که به طلاق ختم می‌گردند، بسیاری از ازدواج‌های ناموفق^۱ نیز وجود دارند که همسران به دلایل گوناگون طلاق نمی‌گیرند (گریف^۲ و مالهرب^۳، ۲۰۰۱). بطور مثال در برخی از استان‌های کشور از جمله ایلام، کرمانشاه، همدان و لرستان آمار طلاق بسیار پایین می‌باشد، اما بررسی سایر شاخص‌ها در این استان‌ها بیانگر آن است که استان ایلام پایین‌ترین آمار طلاق و درعین حال بالاترین آمار خودسوزی زنان در کشور را دارا می‌باشد. پس از ایلام، استان‌های کرمانشاه، همدان و لرستان استان‌هایی می‌باشند که بالاترین آمار خودسوزی در میان زنان این استان‌ها گزارش شده است. ساختار سنتی خانواده‌های عشایر و روستایی در استان‌های ایلام و کرمانشاه، که بر فرهنگ مردسالاری بنا شده زمینه ساز خودکشی و بویژه خودسوزی در میان زنان می‌شود. خودسوزی دردناک‌ترین نوع خودکشی است که برخی از آن به‌عنوان فریاد کمک‌طلبی زنان این مناطق محروم یاد می‌کنند (مرکز آمار ایران، ۱۳۸۷).

مطالعه هولمز و راهه (۱۹۶۷؛ به نقل از نیکل^۴، ۲۰۰۶) نشان می‌دهد که طلاق و جدایی به ترتیب دومین و سومین رویداد تنیدگی‌زا در زندگی می‌باشد. مشکلات زناشویی با کاهش بهره‌وری شغلی^۵ (بلکسان^۶ و بارت^۷، ۲۰۰۵)، بروز مشکلات جسمانی و روانی و ضعف عملکرد سیستم ایمنی^۸

1 -Dissatisfied Marriage

2 - Greef, A.P.

3 - Malherbe, H. L.

4 - Nickol, K.

5 - Work disability

6 - Blekesaune, M.

7 - Barrett, A.E.

8 - Dysfunction of immune systems